

... i Mister Marshall va arribar a Cadaqués

Text > **DANI VIVERN**

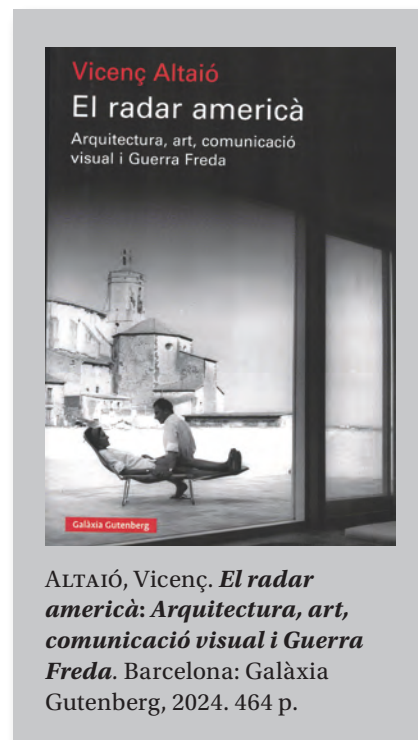
Des dels anys trenta del segle xx, la cultura americana comença a influir a Europa, fins que arriba al clímax en la segona part de la centúria. La moda, la música, el cinema, la tecnologia i fins i tot els gustos alimentaris han tingut un segell nord-americà innegable per als europeus occidentals nascuts a partir dels anys quaranta. Menys invasiva, però igualment present, es fa notar la influència del disseny, de les avantguardes artístiques i de l'arquitectura racionalista importada de l'altra banda de l'Atlàntic.

Amb detall, i amb l'acompanyament generós d'oportunes il·lustracions, Vicenç Altaió ens convida a conèixer, amb *El radar americà*, els mecanismes i els personatges responsables del canvi cultural a Europa en el terreny de l'arquitectura, la plàstica i la comunicació visual d'inspiració estatunidenca. Altaió se centra en l'arquitecte Lanfranco Bombelli (Milà, 1921 – Cadaqués, 2008), que va combinar la seva professió amb la pintura i amb una intensa activitat com a galerista. Bombelli va ser un dels activistes que van proliferar en paral·lel amb la reconstrucció europea després de la Segona Guerra Mundial dirigida pels Estats Units en diversos fronts, no solament

econòmics i polítics (el Pla Marshall), sinó també ideològics i culturals.

En els anys seixanta, Bombelli s'estableix a Cadaqués i hi obre dues galeries d'art, en les quals mostra obra d'artistes catalans i també d'innovadors, com ara Marcel Duchamp, Richard Hamilton i l'arquitecte Peter Harnden. Bombelli i Harnden —que també s'estableix a Cadaqués— propicien des d'allà l'eclosió de les avantguardes americanes en el llenguatge visual i en l'arquitectura, sobretot. La irradiació d'aquests moviments es concreta, amb els anys, en propostes com la fira ARCO, que aplega galeries dedicades a l'art contemporani.

Amb *El radar americà* (una picada d'ullet a la base nord-americana del Pení, a Roses), Altaió ha fet un dens treball no apte per a caps superficials, però que complaurà el lector que vol anar més enllà dels tòpics i llocs comuns de l'americanisme, de la guerra freda i de les avantguardes del segle xx. I ho fa en un exercici de focalització progressiva, que primer comprèn els grans escenaris de l'Europa devastada, explica els orígens de Bombelli a Milà i el seu pas per Zuric; es va concretant en les tendències del disseny de la postguerra, i acaba amb les activitats dels avantguardistes establerts a Cadaqués.

ALTAIÓ, Vicenç. *El radar americà: Arquitectura, art, comunicació visual i Guerra Freda*. Barcelona: Galàxia Gutenberg, 2024. 464 p.

El llibre és un exemple de com ha de ser un assaig: informació ben estructurada, contextualitzada, i amb un llenguatge elegant, sovint narratiu, cosa que no solament en facilita la lectura, sinó que la converteix en un tast de bon gust estilístic: una *rara avis* en el seu gènere.

Llimones groguíssimes retallades contra el cel blau

Hi ha un moment del conte «Dos caps d'any a Sicília» en què el protagonista parla d'uns aperitius italians que el lector s'imagina curts i deliciosos, alhora que complexos i plens de matisos. Aquestes begudes de trago breu són la metàfora perfecta del llibre que ens ocupa: *L'or perdut dels llimoners i altres narracions*. He escrit *conte* per dir-ho d'alguna manera, perquè potser la paraula més exacta seria *crònica* o *entrada de diari*. Però l'autor es reafirma i fa servir el terme *narració* en el títol del recull. Es tracta d'una aposta clara per entroncar

amb les anècdotes i les peripècies vitals que animen les tertúlies a la fresca i les sobretaules, tan nostrades i presents en aquest volum.

Ens trobem davant d'un recull de vuit relats escrits amb molta finor i editats amb exquisidesa, començant per la coberta i acabant per la selecció dels textos, la unitat temàtica dels quals dona sentit i homogeneïtat al conjunt. Cal felicitar Edicions de la Ela Geminada pel bon gust a l'hora de crear un llibre com a objecte artístic per si mateix, i del qual, com a tal, s'ha de gaudir per més d'un sentit.

Xavier Febrés (Barcelona, 1949) és un estudiós de l'obra de Josep Pla. Com és ben sabut, és impossible llegir el gran mestre de les lletres catalanes i no veure's influït pel seu estil inconfusible. Febrés escull els adjectius amb cura planiana, i això el fa capaç de dissertar sobre un cigar durant un parell de paràgrafs. L'autor és un home viatjat, i tant ens parla de les passejades per Sicília com per Tànger. Bada pels carrers de Rio de Janeiro i beu caipirinhas mentre descriu la perfecció de les *meninas* brasileres, el Carnaval i la vida a les *faveles*. Pren copes en festes esnobes de Cadaqués (el re-